

Remiss

Handläggare

Håkan Carlstrand
Fiskeregleringsenheten
hakan.carlstrand@havochvatten.se

Datum 2022-04-13

Dnr 1388-2022

Enligt sändlista

Remiss gällande ändrade regler för fiske av lax i Östersjön och fiske med fasta redskap

Hantering

Havs- och vattenmyndigheten önskar ta del av era synpunkter på bifogat förslag till ändrade föreskrifter och konsekvensutredning. Förslaget gäller områdesvis och tidsmässig fördelning av den för svenskt yrkesfiske tillgängliga laxkvoten i Östersjön och en anpassning av fisket med fasta redskap till kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1417. Därutöver innehåller remissen förslag på ändrade bestämmelser om fisket inom Ljungans fredningsområde, utökade fiskemöjligheter för yrkesfisket att fiska bland annat sik och strömming med fasta redskap under maj månad norr om latituden 62 55 N, och begränsning av det antal fasta redskap över 1,5 m höjd som andra än yrkesfiskare får använda inom ICES-delområde 30 och 31.

Förslaget föreslås träda i kraft den 2022-05-25

Remissvar ska ha inkommit till Havs- och vattenmyndigheten senast den 2022-05-04

Havs- och vattenmyndigheten ser helst att svaret skickas med e-post till havochvatten@havochvatten.se i Wordformat. Ange ärendets diarienummer dnr 1388-2022 i e-postmeddelandets ärendemening.

Havs- och vattenmyndigheten publicerar remissvar från myndigheter, företag och organisationer på sin webbsida. Remissvar från privatpersoner publiceras inte. Du hittar mer information om hur HaV behandlar dina personuppgifter i samband med remisshanteringen på [Havs- och vattenmyndighetens webbsida](#).

Eventuella frågor om förslaget kan ställas till Håkan Carlstrand och Jens Persson samt Elin Hedman (landningskontroll och rapportering) eller Jarl Engquist (Sveriges laxkvot och fiskestopp). För kontaktuppgifter se sista punkten i konsekvensutredningen.

Denna remiss har beslutats av t.f. avdelningschefen Inger Dahlgren efter föredragning av utredaren Håkan Carlstrand. I den slutliga handläggningen av ärendet har även verksjuristen Catarina Pernheim samt utredarna Jens Persson, Jarl Engquist och Elin Hedman medverkat.

Inger Dahlgren

Inger Dahlgren

Håkan Carlstrand

Håkan Carlstrand

Bakgrund och syfte

Laxbeståndens status, mål för förvaltningen samt fisket i Vindelälven och Ljungan

I Sverige finns 16 älvar med bestånd av lax som av ICES klassas som naturreproducerande laxstammar och som mynnar i Östersjön. Flertalet av dessa älvar ligger i Västerbottens och Norrbottens län. Inkluderat Torne älv, som är gränsälv mot Finland, producerar älvarna naturligt drygt tre miljoner laxsmolt per år vilket uppskattas till ca 95 % av all naturligt producerad lax i Östersjön. Dock varierar produktionen av laxsmolt kraftigt mellan varje älv, bl.a. beroende av mängden lek- och uppväxtområden samt rådande beståndssituation för respektive bestånd. I övriga östersjöländer finns det ytterligare ca 20 älvar med naturproducerad lax.

I Sverige finns det även åtta östersjöälvar där det odlas och utplanteras ca 1,7 miljoner laxungar. Av dessa sätts det ut drygt 750 000 laxsmolt i utbyggda älvar i Norr- och Västerbotten (delområde 31) och drygt 900 000 laxsmolt i utbyggda älvar i Västernorrland och Gävleborgs län (delområde 30). All sådan utplanterad lax ska vara märkt genom att fettfenan klipps bort.

Laxens lekvandring från uppväxtområdena i södra Östersjön startar normalt som tidigast under april månad, men är utdragen och under perioden maj–augusti når de lekvandrande laxarna norrlandskusten varefter de vandrar upp i älvarna. Tiden för lekvandringen skiljer mellan laxbestånden och när de vandrar upp i älvarna. Normalt är uppvandringen i en älv utdragen under ca tre månader och normalt vandrar de största och för reproduktionen viktigaste laxarna upp tidigt på säsongen. Eftersom en laxhona har ungefär 1 000 romkorn/kg ger stora honor fler avkomma än mindre honor. Det är också de stora laxarna som i hög utsträckning vandrar allra högst upp i älvarna för lek. Lax av odlad ursprung återvandrar till sina hemmaälvar senare än den vilda laxen, vanligen med en tidsförskjutning av ca 2–3 veckor. Det innebär att en tidig fiskestart i högre utsträckning styr fisket mot storvuxen vildlax medan en senare fiskestart i högre utsträckning styr fisket mot odlad lax som anländer senare.

Av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 för den gemensamma fiskeripolitiken¹, den s.k. grundförordningen, framgår bland annat att medlemsstaterna ska tillämpa försiktighetsansatsen i fiskeriförvaltningen och ska säkerställa att nyttjandet av de levande marina biologiska resurserna sker på ett sådant sätt att populationerna av skördade arter återställs till och bevaras över nivåer som säkerställer en maximal hållbar avkastning (MSY). För laxen innebär målet att varje enskilt laxbestånd ska återställas och bevaras över nivåer som säkerställer en produktionen av laxsmolt motsvarande minst 75 % av den maximala potentiella produktionen.

Laxen finns även upptaget i Art- och habitatdirektivet², vilket innebär att medlemsstaterna har ett utpekad ansvar för bevarandet av denna art och dess livsmiljöer. Implementering av direktivet i Sverige har bland skett genom beslut om Natura 2000 områden samt genom miljö kvalitetsmålen Levande sjöar och vattendrag samt Ett rikt växt och djurliv.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma fiskeripolitiken, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1954/2003 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 2371/2002 och (EG) nr 639/2004 och rådets beslut 2004/585/EG

² Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter

Den nationella fiskförvaltningen kompletterar den EU-gemensamma fiskeripolitiken. Innanför trålgränsen och i sötvattensområdena är det nationella handlingsutrymmet betydande. HaV:s *Verksamhetsstrategi 2021–2023*³ anger bland annat att fiskförvaltningen i linje med ekosystemansatsen ska integreras tydligare med havsmiljöpolitiken, i enlighet med de politiska målen. Arbetet med en hållbar fiskförvaltning sker genom en ekosystembaserad ansats där HaV har flera verktyg att arbeta med, till exempel reglering, tillträde och tillsyn genom fiskerikontroll samt förordningar kring havsmiljö och havsplanering samt områdesskydd.

Utvecklingen för de vilda laxbestånden i framförallt Bottniska viken har generellt sett varit positiv sedan slutet av 90-talet. Den totala produktionen av vild laxsmolt har ökat från en halv miljon till omkring tre miljoner smolt årligen. När laxsmolten lämnar älvarna som mynnar i Östersjön vandrar de mot uppväxtområden i södra Östersjön där de uppehåller sig fram till könsmognad. Uttryckt i totalt antal smolt som produceras i Östersjöns samtliga älvar dominerar den odlade laxen fortfarande, men en lägre överlevnad jämfört med vild lax gör att förhållandet ser annorlunda ut bland större/äldre lax i Östersjön som överskrider minimimåttet (60 cm) där andelen vild lax idag beräknas uppgå till ca. 70–80%. Den generellt positiva utvecklingen för de vilda bestånden under perioden förklaras främst av en lägre fiskeridödlighet på grund av att kvoterna för yrkesfisket (TAC) under periodens slut reducerats till en fjärdedel av tidigare nivåer. Yngeldödligheten i sjukdomen M74 har också reducerats kraftigt, från 70–80 % dödlighet ner till 5–10 % dödlighet. Flera bestånd har uppnått det MSY-baserade förvaltningsmålet och den framtida utvecklingen ser även positiv ut för många bestånd som ännu inte uppnått målet under förutsättning att exploateringen inte ökar (se tabell 1)^{4 5}.

Tabell 1. Nuvarande status för svenska vildlaxbestånd i Östersjön (enligt ICES WGBAST, uppdaterad modell med data t.o.m. 2019) samt föreslagen indelning i tre förvaltningskategorier. De två vänstra kolumnerna anger nuvarande beståndsstatus (sannolikhet att uppnå målet 2019) i förhållande till det tidigare SAP-målet (smoltproduktion motsvarande 50% av potentialen) respektive nuvarande MSY-mål (75% av potentialen). Gröna celler i dessa statuskolumner indikerar att förvaltningsmålet är uppnått med minst 70% sannolikhet (ICES kriterium), gula att sannolikheten är mellan 50 och 70%, medan röd markering indikerar att sannolikheten att uppnå målet är under 50%. I tabellen anges även förväntad framtida utvecklingstrend enligt ICES prognos (2020a) samt exempel på indelning i tre förvaltningskategorier (den högra kolumnen) baserat på nuvarande status, förväntad framtida utveckling samt (i vissa fall) kompletterande information, där den senare legat till grund för att höja (Ja+) eller sänka (Ja-) den ursprungliga kategoriseringen med ett steg. Se texten för mer information.

Bestånd	SAP	MSY	Utvecklings-trend	Annan information	Förvaltnings-kategori
Torneälven	1,00	0,90	Stabil	Nej	1
Kalixälven	1,00	0,85	Stabil	Nej	1
Råneälven	0,94	0,62	Positiv	Ja (+)	1
Piteälven*	1,00	0,88	Stabil	Ja (-)	2
Åbyälven*	0,93	0,67	Positiv	Ja (-)	3
Byskeälven	0,99	0,81	Stabil	Nej	1
Kågeälven	0,53	0,19	Positiv	Nej	2
Rickleån	0,18	0,03	Positiv	Nej	2
Sävarån	0,51	0,18	Positiv	Nej	2
Vindelälven	0,95	0,48	Negativ	Nej	3
Öreälven	0,32	0,11	Positiv	Nej	2
Lögdeälven	0,15	0,05	Positiv	Nej	2
Ljungan	0,33	0,17	Negativ	Nej	3
Testeboån*	0,98	0,85	Stabil	Ja (-)	2
Emån	0,07	0,01	Positiv	Nej	2
Mörrumsån	0,98	0,75	Stabil	Nej	1

*Status sannolikt överskattad

³ <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/verksamhetsstrategi/verksamhetsstrategi-2021-2023.html>

⁴ Dannewitz et al, Biologisk rådgivning inför översyn av bestämmelser för fiske med fasta redskap efter lax och andra arter längs norrlandskusten. SLU ID: SLU.aqua.2020.5.4-39

⁵ Dannewitz et al, Svenska laxbestånd i Östersjön – status, exploatering och förvaltning. SLU ID: SLU.aqua.2020.5.4-39

Samtidigt finns en hälso- och sjukdomsproblematisering som påverkat laxen i varierande omfattning under senare år. Sjukdomsproblematiseringen anses bero på flera samverkande faktorer som mestadels har sitt ursprung under laxens uppväxt i Östersjön. Svampangripen död och levande vuxen lax med avvikande beteende har inrapporterats från olika älvar, stundtals i betydande omfattning och framförallt under perioden 2014–2020. Hälso- och sjukdomsproblematiseringen anses bero på flera orsaker som tiaminbrist, som orsakar yngeldödlighet i bristsjukdomen M74, bakterie och virussjukdomar samt svampangrepp, som är sekundärsjukdomar, samt fysiska skador på laxen orsakade av parasiter, sälskador och skador från fiskeredskap.

Under perioden 2015–2019 minskade även tätheterna av laxungar i flera älvar, i de flesta fall sannolikt en effekt av mellanårsvariation i antal lekfiskar (generationseffekter) samt ökad yngeldödlighet i M74. Under 2019 steg tätheterna åter – i vissa bestånd var ökningen påtaglig. Preliminära data från 2021 visar att tätheterna av laxungar i en del vattendrag har ökat ytterligare. Vindelälven och Ljungan är de vattendrag som utmärkt sig mest negativt. Data för 2020 och 2021 visar dock att mängden laxungar ökat påtagligt i Vindelälven jämfört med föregående år. I Ljungan har mängden årsungar minskat till extremt låga nivåer under perioden då sjuk vuxen lax observerats och det finns inga eller små tecken på återhämtning. Trots att det även i Ljungan ses en svag ökning under 2020, är tätheten fortfarande långt under de nivåer som observerades innan hälsoproblemen började. De senaste årens hälsoproblem tycks således ha påverkat den lekmogna fiskens (särskilt honornas) förmåga att reproducera sig, med kraftigt negativa konsekvenser för produktionen av ungar som följd. På grund av dessa hälsoproblem har HaV sedan 2018 infört bestämmelser för laxfisket i Ljungan och Vindelälven. Fångst av lax är helt förbjudet i Ljungan och i Vindelälven får endast små laxar under 65 cm fångas. Från 2019 har HaV även infört restriktiva bestämmelser för fisket med fasta redskap i Umeälvens fredningsområde för att öka skyddet för beståndet i Vindelälven (Vindelälven är ett biflöde till Umeälven). För att på kort sikt reducera den fiskerirelaterade dödligheten av vild lax under dess lekvandring mot Vindelälven infördes från 2019 en senarelagd starttid för fisket till den 1 juli och en särskild laxkvot avsattes för fisket i fredningsområdet.

Mängden återvandrande lekfiskar i Vindelälven och Ljungan förväntas minska under kommande år som en följd av den begränsade rekryteringen under perioden 2016–2019. Eftersom det ännu inte gått att se effekten av beståndets låga rekrytering 2016–2019 finns det anledning att vidhålla en senarelagd starttid i Umeälvens fredningsområde samt reducera fångsten i fredningsområdet tills dess att beståndet i Vindelälven återhämtat sig. För att öka skyddet för laxbeståndet i Ljungan gör HaV bedömningen att allt laxfiske i Ljungans fredningsområde bör förbjudas. Det finns sedan tidigare ett förbud att fånga lax i Ljungan. Även fasta redskap där det enligt EU lagstiftningen medges undantag från landningsskyldigheten bör förbjudas inom fredningsområdet eftersom fångsterna av lax kan vara stora i dessa redskap och eftersom dödligheten vid frisläppande är upp mot 30 %. En återhämtning av laxbeståndet i Ljungan bedöms på sikt öka möjligheterna att tillåta laxfiske i såväl fredningsområdet i Ljungans mynning som i Ljungan. På sikt bedöms även en återuppbyggnad av Ljungans laxbestånd vara positiv för en ökad laxkvot i ICES delområde 30 och 31.

Svenska laxvattendrag i ICES olika delområden

I ICES delområde 22–29S mynnar endast två svenska vattendrag med naturlig produktion av laxsmolt, Mörrumsån och Emån. Emån har ett svagt bestånd av lax och Mörrumsån har varit

drabbad av sjukdomsproblem under senare år. Den naturliga produktionen av laxsmolt inom område 22–29S är begränsad.

I ICES delområde 29N mynnar inga svenska laxvattendrag.

I område 30 (del av Uppsala län, Gävleborgs län och del av Västernorrlands län) mynnar flera stora utbyggda älvar med omfattande kompensationsutsättningar av fettfeneklipt laxsmolt samt ett antal mindre älvar och vattendrag med begränsad naturlig produktion av laxsmolt. Yrkesfiskets fångster i område 30 domineras av den odlade laxen, som vanligen utgör 70–80 % av den totala fångsten. Av den biologiska rådgivningen framgår det att exploateringen av bestånd med naturlig produktion av lax inom delområdet inte bör öka eftersom dessa ännu inte uppnått förvaltningsmålen⁶. Särskilt bör laxbeståndet i Ljungan skyddas då det är mycket svagt. Till viss del består fångsten inom delområde 30 även av lax från bestånd i delområde 31 som fångas under sin vandring mot sina hemmaälvar längre norrut.

I område 31 (del av Västernorrlands län samt Västerbottens och Norrbottens län) mynnar Torne älv och Kalixälven, vilka är de viktigaste älvarna i Östersjön sett till mängden naturlig produktion av laxsmolt vilka också har nått produktionsmålet. Inom delområdet finns ytterligare ett antal relativt stora älvar med naturlig produktion av laxsmolt. Därtill finns tre utbyggda älvar med omfattande kompensationsutsättning av laxsmolt som innan utsättning ska märkas genom att fettfenan klipps bort så att de kan skiljas från den naturproducerade laxen. Inom området finns även ett antal mindre älvar med begränsad naturlig produktion av laxsmolt och som ännu inte uppnått förvaltningsmålen. Av den biologiska rådgivningen framgår det att exploatering av svaga bestånd inte bör öka⁷. Fångsten inom området domineras av vild lax förutom när fisket sker i nära älvar där beståndet upprätthålls genom utsättning av odlade laxungar eller under senare del av vandringssäsongen vilket förklaras av att lax av odlad ursprung generellt återvandrar senare än bestånden av vildlax.

Svenskt fiske av lax och fiske efter andra arter med fasta redskap

Idag bedrivs svenskt yrkesfiske av lax nästan uteslutande med fasta redskap. För yrkesfisket gäller särskild lagstiftning som andra fiskare än yrkesfiskare inte omfattas av, detta eftersom fisk fångad i havet endast får säljas av den som fiskar med stöd av en fiskelicens. Exempelvis ska yrkesfisket förhålla sig till regler om laxkvot, landningsskyldighet och rapporteringsskyldighet.

Det finns flera olika typer av fasta redskap och den som yrkesfiskar ska rapportera vilka redskap som används med hjälp av redskapskoder.⁸ Det mest använda redskapet vid fiske av lax är laxfälla push up, med redskapskod 845, samt laxfälla push up med vittanpåse, med redskapskod 846. För fiske efter strömning, siklöja och sik används bl.a. sill-/ strömningryssja/ löjryssja, med redskapskod 832, sill-/ strömningryssja/ push up, vittanpåse, med redskapskod 838. Även andra redskap används, så som sikryssja/laxryssja, kombifälla och laxfälla. Dessa redskap används även för fångst av flera andra arter än lax, främst sik, sill/strömning och siklöja.

⁶ Dannewitz et al, Biologisk rådgivning inför översyn av bestämmelser för fiske med fasta redskap efter lax och andra arter längs norrlandskusten. SLU ID: SLU.aqua.2020.5.4-39

⁷ a.a.

⁸ Redskapstyper och redskapskoder listas i *bilaga 1* i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2018:11) om befälhavares skyldigheter att rapportera och anmäla yrkesmässigt fiske i havet.

Redskapen är normalt levandefångande och fisken samlas i en fångstanordning i form av en uppspänd nätbur/fiskhus eller ryssja. Genom kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1417⁹ medges undantag från landningsskyldigheten för skonsamma fasta redskap. De redskap som undantas från landningsskyldigheten för lax är ryssjor, bottengarn och alla andra typer av fiskfällor, utom push up-fällor utan knutlös nätpåse för vittjning. Även om de redskap som är undantagna från landningsskyldigheten är mer skonsamma än push upp fällor, innebär de ändå en dödlighet för frisläppta laxar på upp mot 30 % beroende på redskap. På grund av denna dödlighet är de tillåtna utkasten i sådana redskap begränsad till högst 8 % av den totala årliga fångsten av lax inom varje medlemsstats laxkvot. För svensk del innebär detta ca 1 660 laxar under 2022.

Eftersom laxfisket sker på enskilt vatten behöver den fiskande själv vara fiskerättsägare eller arrendera fiskerätten. Redskapen placeras på strategiska platser längs kusten och ofta nära mynningsområden till de älvar som har produktion av vild lax eller utsättning av kompensationsodlad lax. Från land (fastlandet eller en ö) sätts en ledarm (ett finmaskigt nät från botten till ytan) ut till själva fångstanordningen. När laxen simmar in mot ledarmen följer den ledarmen utåt och simmar slutligen in i fångstanordningen. Fångstanordningen består av en så kallad förgård eller mocka, vars syfte är att hindra fisken att vända tillbaka, samt själva fångsthuset eller ryssjan, som slutligen inestänger fisken i redskapet. Ledarmen kan vara allt från 100 meter till flera 100 meters längd. Den vanligaste fångstanordningen är en så kallad push up-fälla. I de fall redskapen placeras i närområdet till en älv fångas ofta lax från den enskilda älvens laxbestånd. Om redskapen placeras längre ut i skärgården eller med längre avstånd till en älv fångas ofta en högre andel lax från flera olika laxbestånd.

Fast redskap av modell push up. Foto Kustbevakningen

⁹ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1417 av den 22 juni 2021 om komplettering av förordning (EU) 2016/1139 vad gäller specifikationer för landningsskyldigheten för lax i Östersjön för perioden 2021–2023

Även vid annat fiske än yrkesfiske används fasta redskap som push up-fällor för fiske efter lax och andra arter. Detta sker dock i begränsad omfattning sedan försäljningsförbudet för fritidsfiskets fångster från havet infördes genom EU:s kontrollförordning 2011. Många fiskare sökte då fiskelicens och bedriver nu ett yrkesfiske med stöd av fiskelicens och fångsten kan därför säljas. Att sätta ut och vittja ett fast redskap tar mycket tid i anspråk och redskapen är dyra, ofta kostar de över 100 000 kr. Det är därför ett relativt begränsat antal personer som använder sådana redskap och som inte är yrkesfiskare. Normalt fiskar de som inte är yrkesfiskare med en eller högst två redskap och under en kortare tid.

Enligt EU:s kvotförordning för 2022¹⁰ får riktat laxfiske under 2022 inte ske inom ICES delområde 22–29S med undantag från att det vid fritidsfiske är tillåtet att fånga en fettfeneklippt lax (av odlad ursprung) per dag, som ska landas hel. Riktat laxfiske är endast tillåtet norr om latitud 59°30'N (ICES delområde 29N–31) under perioden 1 maj–31 augusti och inom fyra sjömil mätt från baslinjerna.

Den svenska laxkvoten 2022

Genom EU:s kvotförordning för Östersjön avseende 2022 är den beslutade laxkvoten för svenskt fiske 17 874 laxar. Därutöver finns det möjlighet att med stöd av bestämmelser om mellanårsflexibilitet i artikel 15.9 i grundförordningen nyttja kvot som under 2021 inte nyttjats. På grund av denna mellanårsflexibilitet är det möjligt att föra över 2 916 laxar till 2022 års laxfiske. Enligt HaV:s bedömning finns det därför möjlighet att fördela totalt 20 790 laxar till svenskt licensierat yrkesfiske 2022. Enligt EU:s kvotförordning för Östersjön gäller vidare att riktat laxfiske vid nyttjande av den nationella laxkvoten endast får ske norr om latitud 59°30'N under tiden den 1 maj till den 31 augusti och innanför 4 Nm från baslinjen. Syftet med denna bestämmelse är att skydda svaga laxbestånd från att fångas i ett blandfiske. Under de senaste åren har HaV:s målsättning varit att fördela kvoten så att de svaga laxbestånden ska kunna stärkas. HaV har därför styrt fisket mot bestånd med odlad lax och lax från starka vildlaxbestånd. Norr om latitud 59°30'N mynnar 14 svenska älvar med bestånd av naturproducerande lax som listas som vildlaxbestånd av ICES. Därutöver finns ytterligare några älvar med naturproducerande lax som förstärkts med odlade laxsmolt samt 7 älvar som är utbyggda med vattenkraftverk och där utsättning av odlade laxsmolt sker för att kompensera för vattenkraftens skada på den naturliga laxproduktionen.

Som framgår av tabell 2 har fångsten i delområde 31 under vissa år legat högre respektive lägre än den fördelade kvoten. Det beror på svårigheter att bedöma den dagliga fångsten till följd av hög infiskningstakt och stor variation mellan dagar, framförallt i anslutning till fiskestopp när landad fångst per dag varit hög. Under vissa år har fisket stoppats tidigare än tänkt för att inte riskera att den totala kvoten överskrids, vilket då har begränsat möjligheten att öka nyttjandet av odlad lax eftersom denna generellt återvandrar till kusten och älvarna senare än den naturproducerade så kallade vilda laxen.

Baserat på biologisk rådgivning och utfallet av de sista årens fiske i förhållande till beslut om nyttjande av kvoten bedömer HaV att fisket efter lax med fasta redskap i ökad utsträckning bör

¹⁰ Rådets förordning (EU) 2021/1888 av den 27 oktober 2021 om fastställande för 2022 av fiskemöjligheterna för vissa fiskbestånd och grupper av fiskbestånd i Östersjön

styras mot bestånd av odlad lax och starka bestånd av vild lax. Samtidigt bör skyddet för svaga bestånd av vild lax stärkas ytterligare.

HaV har tidigare år beställt rådgivning från SLU Aqua om att dela in Bottniska viken i fler kvot- eller förvaltningsområden än de som använts under senare år, det vill säga ICES delområde 31 och 30. Syfte är att utveckla en mer beståndsanpassad förvaltning både vad avser fiske efter lax och fiske efter andra arter med fasta redskap¹¹. Trots att i stort sett allt svenskt kommersiellt laxfiske sedan 2013 sker med fasta redskap på norrlandskusten, består fångsten i varierande grad av flera laxbestånd, bl.a. beroende på redskapens placering med hänsyn till vandringsvägarna för olika laxbestånd tillbaka till sin respektive hemälv och hur nära en älvmyrning redskapen är placerade. SLU Aqua har i sin rådgivning föreslagit en indelning i kvot- eller förvaltningsområde i syfte att styra fisket mot odlad lax och starka vildlaxbestånd, samt i möjligaste mån minimera fisket på svaga vildlaxbestånd. I förslaget har SLU utgått från nuvarande geografiska fiskemönster för fisket med fasta redskap med varierande inslag av blandbeståndsfiske.

HaV anser att en indelning av ICES delområde 31 i flera kvot- eller förvaltningsområden kräver en mer utförlig analys, bl.a. vad avser de exakta gränserna för en sådan indelning. Därutöver krävs också att HaV:s system för registrering yrkesfiskets rapportering ändras så att det går att härleda rapporterade fångster till fällornas placering i relation till kvot- eller förvaltningsområden. Det har inför 2022 års fiske inte funnits resurser att utreda gränser för lämpliga kvotområden och ändra i rapporteringssystemet.

Sedan tidigare är det möjligt att uppdelning av den svenska laxkvoten och genom rapporteringen följa infiskningen för ICES delområden 22–29, 30 och 31.

Eftersom rådets förordning om fiskemöjligheter för lax i Östersjön för 2022 inte tillåter riktat laxfiske i område 22-29S, det inte finns några laxälvar i område 29N och det inte heller förekommer något riktat laxfiske i 29N bör kvoten för 22-29N vara 100 laxar.

Fördelningen av resterande kvot på 20 690 laxar bör fördelas baserat på produktionen av lax i område 30 och 31 med särskild hänsyn till att fångsterna i område 30 i hög grad består av lax av odlat ursprung samt att produktionen av lax i område 31 är betydligt större än i område 30 samt de historiska fångsterna. Mot bakgrund av dessa förhållanden föreslås fångstmängden för område 30 ska vara 4 000 laxar och för område 31 föreslås 16 690 laxar.

Eftersom lax av odlat ursprung återvandrar senare än vildlaxen till sina hemälvar, gör HaV bedömningen att de tidigt återvandrande laxarna i hög grad är vildlaxar och ofta stora honor av stort värde för reproduktionen. HaV:s målsättning att öka skyddet av vildlaxen och särskilt svaga laxbestånd kan därför uppnås genom att avsätta en del av kvoten för fiske under senare del av säsongen. Mot bakgrund av den biologiska rådgivningen och erfarenheter från tidigare års laxstopp föreslår HaV att fisket ska kunna stoppas när 13 000 laxar fångats i område 31 och 3 000 laxar i område 30, vilket om fångsterna under 2022 liknar fångsterna under 2021 bedöms bli ett fiskestopp med fasta redskap omkring 1 juli. När laxen minskar i antal, och den kvarvarande laxkvoten bedöms räcka för ett fiske under resten av säsongen, bör fisket kunna öppnas på nytt för nyttjande av resterande kvot utan risk för nya fiskestopp. Eftersom lax av odlat

¹¹ Dannewitz et al, Biologisk rådgivning inför översyn av bestämmelser för fiske med fasta redskap efter lax och andra arter längs norrlandskusten. SLU ID: SLU.aqua.2020.5.4-39

ursprung återvandrar för lek generellt senare än vildlaxen kommer fisket under senare del av säsongen att i högre grad bestå av lax av odlad ursprung. Det innebär att den odlade laxen i högre grad nyttjas för fiske och därmed minskar fiskeridödligheten på vild lax. En högre fångst av odlad lax minskar också risken för felvandring och genetisk påverkan i älvar med vildlaxbestånd samt minskar risken för täthetsinducerad spridning av sjukdomar när den odlade laxen ansamlas nedanför vattenkraftverken. HaV bedömer vidare att det därigenom inte finns behov att behålla regler som innebär särskild kvot för fiske i Luleälvens och Skellefteälvens terminalfiskeområde.

Inte heller bör Umeälvens fredningsområde ha en avsatt kvot, trots att tillåten fiskestart är först den 1 juli. Detta innebär att fisket i fredningsområdet sker på den gemensamma fångstmängden i delområde 31. Även om dödligheten hos vuxen vildlax i Vindelälven, som är ett biflöde till Umeälven, har minskat under senare år och beståndet har återhämtat sig något under 2020 och 2021 så innebär den tidigare perioden med mycket låga tätheter av laxungar att återvandringen av vuxen lax för lek bedöms bli låg under åren 2022- 2024. HaV gör därför bedömningen att återvandrande laxar till Ume- och Vindelälven behöver ett starkare skydd genom restriktivare fiskebestämmelser så att tillräckligt med lax för lek når Vindelälven. I HaV:s bedömning ligger också att den nationella kvoten har reducerats till 70 % jämfört med 2021 års kvot och att särskilda åtgärder behövs för laxbestånd som inte nått mål för MSY (maximal hållbar avkastning) som för laxbestånden motsvarar 75 % av den potentiella produktionspotentialen.

Uppföljning av fiskekvoter sker generellt på relativt stora områden, per art och kvotområde (som oftast består av en eller flera subdivisioner). När man delar upp kvoter i mindre områden som 2021 var fallet för Umeälvens fredningsområde och startdatum uppstår svårigheter både i uppföljning och kontroll. Att ha en särskild kvot för ett ytterst begränsat område som ingår i ett större kvotområde som potentiellt är tillgänglig för fiske under samma period gör det svårt att säkerställa att fångsterna avräknas på rätt kvot. I och med att området är så pass litet och fiske kan pågå i båda områdena samtidigt så ökar risken för kvotflytt. Yrkesfiskets rapportering, kvotuppföljning och fiskerikontroll försvåras med begränsade kvotområden där samma yrkesfiskare kan ha fasta redskap både inom och utanför det mindre kvotområdet och vittjning och fångstrapportering ska särskiljas mellan områdena. I det fall en särskild kvot ändå hade avsatts för Umeälvens fredningsområde är bedömningen att denna hade reducerats till en betydligt mer begränsad fångstmängd än fångstmängden för 2021.

Sammantaget gör HaV bedömningen att den svenska laxkvoten även för år 2022 bör fördelas på ICES delområde 22-29, 30 och 31 enligt förslag i tabell 2. Av denna framgår också fördelning av kvoten och fångsten under åren 2015–2021. Förslaget innebär att den procentuella andelen av kvoten ökar i område 31 och minskar i område 30. Vid en jämförelse av de faktiska fångsterna för åren 2017–2021 innebär förslaget för år 2022 små skillnader när det gäller fångstmöjligheten men en något ökad andel i område 31. Genom förslaget tas hänsyn till att vildlaxbestånden generellt förbättrats i Bottenviken och att en stor del av vildlaxproduktionen i hela Östersjön kommer från detta område samtidigt som infiskningen i område 30 varit betydligt lägre än den avsatta kvoten under en följd av år.

Eftersom riktat laxfiske inte är tillåtet i område 22–29S under 2022 innebär det att den avsatta kvoten för område 22–29N främst är till för bifångster i andra redskap än redskap avsedda för laxfiske. Även bifångster av lax som måste landas enligt landningsskyldigheten, i t.ex. trålfiske och nätfiske, ska avräknas mot laxkvoten.

Tabell 2 Årlig fördelning av tillgänglig svensk fångstkvot (TAC) för lax samt årlig svenskt fångst av lax (antal laxar) per delområde under åren 2015-2022

	Fördelning av kvot per förvaltningsområde 2015-2021 (antal laxar)										
	Delområde 22-29		Delområde 30		Delområde 31		Umeälvens-fredningsområde		Reserv	Totalt 22-31	
År	Kvot	Fångst	Kvot	Fångst	Kvot	Fångst	Kvot	Fångst	Kvot	Kvot	Fångst
2015	350	117	7500	7054	18000	20665			1020	26870	27836
2016	350	430	7500	7149	18000	21648			1020	26870	29227
2017	250	222	7500	5734	17000	17636			2120	26870	23592
2018	200	223	7500	5558	19000	22157			1660	28360	27938
2019	200	135	7000	4244	17200	17705	2000	1937	988	27388	24021
2020	200	137	7000	4992	17000	17538	2000	625	790	26990	23292
2021	200	35	7000	2428	19000	19297	2000	1284	968	29168	23044
2022	100		4000		16790				0	20790	

Landningsskyldigheten, laxfisket och fiske efter andra arter än lax

Inom EU infördes 2015 landningsskyldighet för alla kommersiellt viktiga fiskarter som regleras med kvot (TAC), inklusive lax i Östersjön. Syftet var att dels minska utkastet av bl.a. undermålig fisk och fisk som inte får behållas för att kvoten för arten är slut, dels skapa incitament för utveckling av skonsamma och selektiva redskap och förbättra fångststatistiken. Baserat på antaganden om hög överlevnad efter återutsättning infördes undantag från landningsskyldigheten för lax som fångas med fasta fällor, bottengarn, ryssjor och burar i Östersjön¹². Undantaget gällde fram till och med den 31 december 2020, varefter det upphörde.

Denna förordning har delvis ersatts av förordning (EU) 2021/1417, i vilken det medges vissa undantag från landningsskyldigheten för skonsamma fasta redskap. Enligt förordningen ska undantaget tillämpas på lax som fångas med ryssjor, bottengarn och alla andra typer av fiskfällor, utom push up-fällor utan knutlös nätpåse för vittjning (så kallad vittjanpåse). Undantaget gäller alltså inte för push up-fällor med traditionell vittjning utan användande av vittjanpåse. Så som redan har nämnts är utkastet av lax från skonsamma redskap begränsat till högst 8 % av de totala årliga fångsterna av lax inom varje medlemsstats laxkvot, vilket motsvarar 1 660 laxar för svensk del.

I det fall både laxkvoten och utkastkvoten tar slut behöver HaV stoppa allt fiske med fasta redskap som kan fånga lax. Störst risk för ett sådant stopp är under andra hälften av juli och i augusti och det skulle drabba fisket med fasta redskap efter sik, som är av stort värde för yrkesfisket särskilt under denna period eftersom sikrommen betingar ett högt pris. Det är därför

¹² Kommissionens delegerade förordning (EU) 2018/211 av den 21 november 2017 om upprättande av en utkastplan för lax i Östersjön

viktigt att reglerna för fisket är sådana att varken laxkvoten eller utkastkvoten tar slut under perioden när sikfisket är särskilt värdefullt.

Fiske med fasta redskap bör därför inte vara tillåtet under tid när laxfiske inte är tillåtet och det samtidigt föreligger hög sannolikhet för stora fångster som måste kastas ut och avräknas mot utkastkvoten. En sådan period bedöms vara från mitten av maj fram tills laxfisket blir tillåtet i område 31, det vill säga den 17 juni. En annan sådan period med stora fångster och utkast är i område 31 efter det att laxfisket har stoppats på grund av att laxkvoten tagit slut. Detta sker normalt under perioden den 1–10 juli. Eftersom laxkvoten är lägre för år 2022 än tidigare år, är sannolikheten i år större för ett tidigt stopp av fisket med fasta redskap i såväl område 30 som område 31. HaV bedömer därför att en del av laxkvoten för område 30 respektive område 31 bör avsättas dels för fiske efter lax under första delen av fiskesäsongen, dels för ett fiske under senare del av fiskesäsongen. Under senare delen av fiskesäsongen, dvs. från mitten av juli, ökar andelen lax av odlat ursprung i fångsterna samtidigt som förekomsten av lax minskar i kustvattenområdet liksom fångsten av lax i redskapen. HaV bedömer att ett återöppnande av fisket med fasta redskap från mitten av juli dels ger möjlighet till ett uthålligt fiske på laxkvoten under resten av säsongen, dels att det för yrkesfisket viktiga fisket efter sik kan pågå med laxfångande redskap utan att behöva stoppas på grund av att laxkvoten eller utkastkvoten tar slut. I det fall laxkvoten tar slut bedöms att det bör finnas kvar en utkastkvot, vilket innebär att fasta redskap, som medgetts undantag från landningsskyldigheten, kan användas. Då kan fisket fortsätta, trots att laxkvoten är slut och det införts ett laxstopp, eftersom laxen får frisläppas och siken behållas.

Även om laxfiske i område 31 inte är tillåtet före den 17 juni bör det vara tillåtet med ett tillståndsgivet fiske med fasta redskap efter andra arter än lax under våren om det kan tillåtas ur fiskevårdssynpunkt. Enligt SLU Aquas rådgivning för 2022 har beståndet av sik i Norr- och Västerbotten förbättrats och det finns utrymme för ett ökat fiske efter sik. Detsamma gäller för fisket efter sill/strömning. Länsstyrelsens möjlighet att besluta om tillstånd för fiske efter arter som sik och sill/strömning norr om latitud 62 55N bör därför utökas. Om länsstyrelsen bedömer det möjligt ur fiskevårdssynpunkt bör länsstyrelsen ha möjlighet att bevilja en yrkesfiskare tillstånd att använda högst två fasta redskap efter andra arter än lax under tiden fram till den 31 maj. Eftersom tillstånd inte bör ges för fiske av lax, får tillstånd endast beviljas för fasta redskap där det medges undantag från landningsskyldigheten. Orsaken till att laxfiske inte bör vara tillåtet under denna tid är att flera svaga laxbestånd återvänder förhållandevis tidigt till sina hemälvar och att det är stora honor som är av stort värde för reproduktionen som återvänder tidigt. Fångst av lax tidigt på säsongen innebär också att laxkvoten tar slut tidigare, vilket i sin tur kan innebära att fiske behöver stoppas med laxfångande redskap i slutet på säsongen. Detta innebär sin tur hög risk för ett stopp av det för yrkesfisket viktiga sikfisket under sensommaren. Utöver status för andra arter än lax i tillståndsgivningen bör länsstyrelsen beakta enskilda laxbestånd status samt att inte tillstånd för fasta redskap lämnas på platser och eller tider när utkasten av lax bedöms bli stora då dessa även om skonsamma redskap används innebär en dödlighet på frisläppta laxar upp mot 30%.

HaV har under 2022 beslutat om bidrag till länsstyrelserna för fisketillsyn och utveckling av en ekosystembaserad fiskförvaltning. Sådana medel bör t.ex. kunna användas för analys av biologisk rådgivning eller utökad rådgivning på en mer regional skala samt till fisketillsyn som kompletterar Kustbevakningens sjökontroll och Havs- och vattenmyndighetens landnings- och administrativa kontroll av fisket.

Havs- och vattenmyndighetens föreslagna föreskriftsändringar med motivering

Föreskrifter som berörs

De remitterade förslagen omfattar Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:25) om resurstillträde och kontroll på fiskets område och Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön.

Bemyndigande

2 kap. 7 § och 6 kap. 8 § förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.

Ikraftträdande

Föreskriftsförslagen föreslås träda i kraft den 25 maj 2022.

14 kap. 3 § FIFS 2004:25

Rubrik: Östersjön (oförändrad)

<i>Nuvarande lydelse:</i>	<i>Föreslagen lydelse:</i>
<p>Av de för år 2021 tillgängliga fångstmängderna av lax i Östersjön får det fångas högst:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 200 laxar i delområde 22–29. 2. 7 000 laxar i delområde 30. 3. 2 000 laxar inom Umeälvens fredningsområde i delområde 31, vars gränser framgår av bilaga 5 till Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön. 4. 19 000 laxar i delområde 31, exklusive Umeälvens fredningsområde. <p>När högst 15 000 laxar har fångats i delområde 31, exklusive Umeälvens fredningsområde, kan Havs- och vattenmyndigheten besluta att fiske av lax i detta område endast får avse lax i de terminalfiskeområden som anges i bilaga 6 till Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön.</p>	<p>Av de för år 2022 tillgängliga fångstmängderna av lax i Östersjön får det fångas högst:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 100 laxar i delområde 22–29. 2. 4 000 laxar i delområde 30. 3. 16 690 laxar i delområde 31. <p>När högst 3 000 laxar har fångats i delområde 30 respektive högst 13 000 laxar har fångats i delområde 31 kan Havs- och vattenmyndigheten besluta att fiske av lax i respektive område ska förbjudas och därefter besluta om från vilken datum fiske av lax får ske på resterande tillgänglig fångstmängd.</p>

Motivering

Som nämnts ovan har Ministerrådet beslutat att riktat laxfiske inte får ske i ICES delområde 22-29S. I ICES delområde 22–29 finns endast två svenska vattendrag som har en begränsad produktion av vild lax; Emån och Mörrumsån. Beståndet i Emån är svagt och behöver ett särskilt starkt skydd. Sedan 2017 har fångsterna i ICES-område 22–29 legat i medeltal på under 200 laxar. HaV gör därför bedömningen att 100 laxar bör avsättas för fångst i området för dels bifångster i annat fiske, dels riktat laxfiske i ICES delområde 29N.

I ICES delområde 30 får högst 4 000 laxar fångas. Flera älvar inom ICES delområde 30 har relativt stora utsättningar av kompensationsodlad lax samtidigt som produktionen av vild lax är begränsad. Förslaget att fördela 4 000 laxar till delområde 30 motiveras av HaV:s målsättning att styra fisket mot odlad lax. I område 30 utgör lax av odlat ursprung ca 80 % av den totala fångsten. Under perioden 2017-2021 har i medeltal 4 591 laxar fångats i delområde 30. Att fångsten under 2021 var så låg som 2 428 laxar beror enligt berörda länsstyrelser på att det var ett avvikande år när det gäller fiskeansträngningen. Förslaget om att avsätta 4 000 laxar till område 30 innebär en reell minskning, vilket dels är en anpassning till en reducerad nationell laxkvot år 2022, dels en anpassning till att fångsten under de senaste fem åren legat klart under avsatt fångstmängd.

I ICES delområde 31 får högst 16 690 laxar fångas. Den totala produktionen av lax från älvarna som mynnar i område 31 är betydligt större än i område 30. Produktionen av utvandrande laxsmolt till havet från älvarna i område 31 bedöms vara ca 3,5 miljoner laxsmolt medan produktionen av laxsmolt i område 30 är strax under 1 miljon laxsmolt per år. I område 31 har generellt vildlaxbestånden stärkts betydligt under den senaste tioårsperioden och särskilt de produktiva bestånden i Torne älv och Kalix älv. Dessa svarar sammantaget för ca 75 % av all vildlaxproduktion i Östersjön. I område 31 är antalet yrkesfiskare betydligt fler än i område 30 och infiskningen går betydligt snabbare. HaV gör mot denna bakgrund bedömningen att kvoten för område 31 bör vara 16 690 laxar.

När högst 3 000 laxar fångats i delområde 30 respektive högst 13 000 laxar fångats i delområde 31 bör HaV under 2022 kunna besluta om att stoppa fiskat av lax samt därmed även fisket med fasta redskap som är laxfångande. Även redskap som är undantagna från landningsskyldigheten för lax bör stoppas eftersom dödligheten vid frisläppande är upp mot 30 % och utkastet i dessa redskap får vara högst 8 % av fångstmängden för fisket på den nationella laxkvoten. Utkastet av lax under sommaren bedöms kunna bli höga och den tillgängliga utkastkvoten nyttjas fullt ut under kort tid om redskapen står kvar i vattnet och fiskar lax. När HaV bedömer att förekomsten av lax i kustområdet reducerats bör fiske åter kunna tillåtas. Den kvarvarande laxkvoten innebär att fiske med fasta redskapen då kan fortgå utan några fiskestopp under resterande del av säsongen. Att andelen odlad lax ökar i fångsten innebär ett ökat skydd för de vilda laxbestånden, se ovan under avsnittet *Den svenska laxkvoten 2022*.

Så som också framgår av avsnittet *Den svenska laxkvoten* avsätter HaV i år inte någon särskild fångstmängd för fiske i Umeälvens fredningsområde trots att fiskestart här få ske först den 1 juli. Detta innebär att fisket i fredningsområdet sker på den gemensamma fångstmängden i delområde 31.

I detta sammanhang ska också nämnas att uppföljningen av de svenska fiskekvoterna sker generellt på relativt stora områden, per art och kvotområde och som oftast består av en eller flera

subdivisioner. När kvoterna delas upp i mindre områden, med olika mängder och startdatum, uppstår svårigheter både vad gäller uppföljning och kontroll. Att ha en särskild kvot inom ett större kvotområde, som potentiellt är tillgänglig för fiske under samma period, gör det ytterst svårt att säkerställa att fångsterna avräknas på rätt kvot. I och med att Umeälvens fredningsområde är så pass litet och fiske kan pågå i både fredningsområdet och omkringliggande vatten samtidigt, så ökar risken för kvotflytt. Även om en särskild kvot avsatts för Umeälvens fredningsområde hade denna reducerats betydligt jämfört med 2021 dels mot bakgrund att Vindelälven inte uppnått förvaltningsmålet och haft stor hälso- och sjukdomsrelaterad laxdödlighet, att antalet återvandrande laxar till Vindelälven bedöms bli lägre under 2022 och de närmaste åren samt att den svenska kvoten reducerats till 70 % av 2021 års kvot.

5 kap. 6 § FIFS 2004

Rubrik: Fiske med fast redskap, ryssjor och visst nätfiske (oförändrad)

Nuvarande lydelse:	Föreslagen lydelse:
<p>I kustvattenområdet i Östersjön norr om latituden 62 55 N är det fr.o.m. den 1 april t.o.m. den 30 juni förbjudet att fiske med</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. fasta redskap som i någon del är högre än 1,5 meter, 2. nät efter lax och öring, och 3. nät som har en större maskstorlek än 120 millimeter. <p>För den som bedriver fiske med stöd av fiskelicens gäller förbudet i <i>första</i> stycket fram t.o.m. den 16 juni.</p>	<p>I kustvattenområdet i Östersjön norr om latituden 60 30 N får den som fiskar utan fiskelicens endast använda två fasta redskap som i någon del är högre än 1,5 meter.</p> <p>I kustvattenområdet norr om latituden 62 55 N är det fr.o.m. den 1 april t.o.m. den 30 juni förbjudet att fiske med</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. fasta redskap som i någon del är högre än 1,5 meter, 2. nät efter lax och öring, och 3. nät som har en större maskstorlek än 120 millimeter. <p>För den som bedriver fiske med stöd av fiskelicens gäller förbudet i <i>andra</i> stycket fram t.o.m. den 16 juni.</p>

Motivering

Det är inte tillåtet för den som fiskar i havet utan fiskelicens sälja sina fångster. Detta framgår av artikel 55.2 i kontrollförordningen¹³. Trots att detta finns det de som utan fiskelicens fiskas med mycket stora och dyra fasta redskap som t.ex. push-up fällor där fångsterna kan vara mycket stora och yrkesmässiga. Det finns i dag inte någon begränsning i fiskelagen eller fiskeförordningen av hur många sådana mängdfångande redskap som en person som fiskar utan stöd av fiskelicens får använda och fisket begränsas inte av kvoter eller andra

¹³ Rådets förordning (EG) nr 1224/2009 av den 20 november 2009 om införande av ett kontrollsystem i unionen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs, om ändring av förordningarna (EG) nr 847/96, (EG) nr 2371/2002, (EG) nr 811/2004, (EG) nr 768/2005, (EG) nr 2115/2005, (EG) nr 2166/2005, (EG) nr 388/2006, (EG) nr 509/2007, (EG) nr 676/2007, (EG) nr 1098/2007, (EG) nr 1300/2008, (EG) nr 1342/2008 och upphävande av förordningarna (EEG) nr 2847/93, (EG) nr 1627/94 och (EG) nr 1966/2006

fångstbegränsningar. Detta fiske omfattas inte heller av regler om landningsskyldighet (eller undantag från denna) eller skyldighet att rapportera position för redskapen, rapportera fångst, förhandsanmäla innan landning etc.

Mot bakgrund av fångstmängderna anser HaV att fiske med stora fasta redskap, som t.ex. push up-fällor, innebär ett yrkesmässigt redskap som borde kräva fiskelicens enligt EU-rätten. HaV:s uppfattning är därför att det inte bör vara tillåtet för andra än yrkesfiskare att fiska med dessa redskap. I vart fall bör antalet fasta redskap begränsas.

Enligt uppgifter från länsstyrelserna bedrivs fiske med fasta redskap högre än 1,5 meter endast i en begränsad omfattning av andra än yrkesfiskare med fiskelicens. Länsstyrelserna gör bedömningen att det sammantaget på kuststräckan Gävleborgs län till Norrbottens län, i det tillämpningsområde som ingår i Fiskeriverkets föreskrift (FIFS 2004:36) för fisket i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön, är tio personer som fritidsfiskar med sådana fasta redskap. Antalet fasta redskap som normalt används per person är ett eller två redskap. Mot denna bakgrund föreslår HaV att det införs en bestämmelse som begränsar antalet stora fasta redskap till två stycken per person. Utifrån länsstyrelsernas uppgifter gör HaV den bedömningen att en sådan begränsning i praktiken inte innebär någon begränsning av det fiske som normalt bedrivs av andra än yrkesfiskare med fiskelicens.

Här kan också nämnas att det under 2021 inträffade att ett fåtal personer, som normalt fiskar som yrkesfiskare med stöd av fiskelicens, utmärkte sina fasta redskap på ett sådant sätt så att de inte längre var yrkesfiskeredskap utan istället redskap avsedda för fritidsfiske. Därmed kunde de undgå de regler som gäller för yrkesfisket med fiskelicens. Problematiken har uppmärksammats av såväl Kustbevakningens sjökontroll som HaV:s landnings- och administrativa kontroll. EU-kommissionen granskade 2019–2020 det svenska laxfisket genom kontroll av bl.a. Sveriges lagstiftning, fiske med fasta redskap, fiskerikontrollen och regelefterlevnaden. Vid utvärderingen av kontrollen riktade kommissionen kritik mot bl.a. att andra än yrkesfiskare får använda ett oreglerat antal stora yrkesmässiga fasta redskap. Kommissionen påtalade också risken med fångster från sådant husbehovsfiske sammanblandades med yrkesfiskets fångster, att fångst säljs trots förbudet att sälja fisk vid annat fiske än yrkesfiske samt att sådant icke licensierat fiske kan påverka såväl beståndssituationen som laxkvoten för yrkesfisket. HaV:s bedömning är därför att det också av denna anledning finns ett stort behov att begränsa det antal fasta redskap som får användas av andra än yrkesfiskare till det antal som kan motiveras av ett fiske för husbehov.

HaV har genom handelskontroll i försäljningsleden försökt spåra fångster från personer som fiskat med ett stort antal fasta redskap men utan stöd av fiskelicens. Myndigheten har dock inte lyckats spåra vart dessa fångster tar vägen. Detta innebär att dessa fångstmängder inte kvotavräknas. Det kan också finnas ett incitament att fångsten säljs trots försäljningsförbudet.

ICES rådgivning tar också hänsyn till orapporterat fiske, vilket avräknas från fiskemöjligheten, dvs. TAC. På så sätt missgynnas det yrkesmässiga fisket av ett omfattande fiske med fasta redskap utan stöd av fiskelicens.

5 kap 6 a § FIFS 2004:36

<i>Nuvarande lydelse:</i>	<i>Föreslagen lydelse:</i>
<p>Fiskhuset, eller andra anordningar avsedda för att fånga fisk eller stänga inne fisk, får inte till någon del anslutas till ledarmarna under tid då fiske är förbjudet.</p> <p>Vid fiske med push up-fällor får dock fiskhuset anslutas till ledarmarna om fiskhuset hålls ovan vatten fram tills fiske är tillåtet. Vid fiske med push up-fälla med vittjanpåse ska vittjanpåsen vara fast ansluten till redskapet under tid då fiske bedrivs och utformad på ett sätt som medför skonsam vittjning utan att den fångst som ska frisläppas i vattnet hanteras ovanför vattenytan.</p>	<p><i>I kustvattenområdet i Östersjön norr om latituden 60 30 N får fiskhuset, eller andra anordningar avsedda för att fånga fisk eller stänga inne fisk, inte till någon del anslutas till ledarmarna under tid då fiske är förbjudet.</i></p> <p>Vid fiske med push up-fällor får dock fiskhuset anslutas till ledarmarna om fiskhuset hålls ovan vatten fram tills fiske är tillåtet. Vid fiske med push up-fälla med vittjanpåse ska vittjanpåsen vara fast ansluten till redskapet under tid då fiske bedrivs och utformad på ett sätt som medför skonsam vittjning utan att den fångst som ska frisläppas i vattnet hanteras ovanför vattenytan.</p>

Motivering

Genom en ändring förra året (HVMFS 2021:14) fick 6 a § första stycket sin nuvarande lydelse. Ursprungligen infördes bestämmelsen i 6 § och gällde då endast i kustvattenområdet i Östersjön norr latitud 62 55 N. Att den endast omfattade detta område berodde på att HaV vid införandet bedömde att laxkvoten endast var begränsande i detta område.

Mot bakgrund av EU:s kvotförordning för Östersjön 2022 gör HaV bedömningen att lydelsen bör ändras så att bestämmelsen gäller för kustvattenområdet i Östersjön norr latitud 60 30N. Bestämmelsen kommer därmed att harmonisera med det område där riktat laxfiske får sker.

HaV gör vidare bedömningen att det kommer bli nödvändigt att under sommaren 2022 tillfälligt förbjuda fisket i ICES delområde 30 med fasta redskap. Vid ett sådant förbud behövs det en bestämmelse om hur fasta redskap får vara utsatta i vattnet så att de inte fångar fisk. Bestämmelsen, som tydliggör hur vittjanpåsen till push up-fällor ska vara ansluten till redskapet och hur frisläppande av fisk ska ske från redskapet, är också nödvändig för området norr latitud 60 30N med hänsyn till EU:s fiskelagstiftning och det område där svenskt yrkesfiske sker efter lax.

5 kap. 6 b § FIFS 2004:36

<i>Nuvarande lydelse:</i>	<i>Föreslagen lydelse:</i>
<p>Om det kan tillåtas ur fiskevårdssynpunkt får länsstyrelsen utan hinder av vad som framgår av 6 § medge den som bedriver fiske</p>	<p><i>Trots 6 § får länsstyrelsen bevilja tillstånd till den som bedriver fiske med stöd av fiskelicens att fiska med:</i></p>

Nuvarande lydelse:	Föreslagen lydelse:
<p>med stöd av fiskelicens <i>tillstånd</i> att fiska med:</p> <p>1. <i>Fasta redskap efter strömming t.o.m. den 31 maj om redskapet ger ett undantag från landningsskyldigheten för lax enligt gällande EU-förordning. Länsstyrelsen får endast bevilja sådana tillstånd till fiskelicens-innehavare som något av de två föregående kalenderåren har redovisat fångst av strömming i de fällor tillståndet avser.</i></p> <p>2. Högst två fasta redskap fr.o.m. den 12 juni i området mellan latituden 62 55 N och länsgränsen mellan Västerbottens och Norrbottens län.</p>	<p>1. <i>Högst två fasta redskap efter andra arter än lax som längst t.o.m. den 31 maj om redskapet ger ett undantag från landningsskyldigheten för lax enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 2021/1417 av den 22 juni 2021 om komplettering av förordning (EU) 2016/1139 vad gäller specifikationer för landningsskyldigheten för lax i Östersjön för perioden 2021–2023.</i></p> <p>2. Högst två fasta redskap fr.o.m. den 12 juni i området mellan latituden 62 55 N och länsgränsen mellan Västerbottens och Norrbottens län.</p> <p><i>Tillstånd får endast beviljas om det kan tillåtas ur fiskevårdssynpunkt.</i></p>

Motivering

Sedan 2015 har lax omfattats av landningsskyldighet för yrkesfisket, vilket innebär att all lax som fångas måste landas. Baserat på antaganden om hög överlevnad efter utkast eller frisläppande finns i förordning (EU) 2021/1417 ett undantag från landningsskyldigheten för lax. Som redogjorts för i avsnittet *Landningsskyldigheten, laxfisket och fiske efter andra arter än lax* innebär detta att lax som fångas med ryssjor, bottengarn och alla andra typer av fiskfällor, utom push up-fällor utan knutlös nätpåse för vittjning är undantagna landningsskyldigheten, men att undantaget är begränsat till högst 8 % av de totala årliga fångsterna av lax inom varje medlemsstats laxkvot, vilket innebär de totala svenska utkasten med dessa redskap får vara högst 1 663 laxar. Denna utkastmängd motsvaras av en till två dagars laxfångst i fasta redskap när fisket är som intensivast.

SLU Aqua analyserar årligen situationen för de svenska fiskbestånden och lämnar biologisk rådgivning. Enligt rapporten Fisk- och skaldjursbestånd (HaV rapport 2021:6) har sikbeståndet i Bottenviken stärkts. Positiva trender i både yrkesfiske- och provfiskedata tyder på att beståndstatus för siken är god och att fångsterna kan öka. Strömming i Bottenviken fiskas framförallt med trål och den svenska kvoten för 2022 är 20 058 ton. Men strömming fångas också i ett småskaligt fiske med fasta redskap även om dessa fångster är små jämfört med trålfiskets fångster.

För enskilda yrkesfiskare kan möjligheten att få fiska efter sik och strömming vara av högt värde.

Eftersom HaV gör bedömningen att laxfångsterna fram till den 31 maj är begränsade och därmed också utkasten anser HaV att det finns möjlighet för länsstyrelsen att ge tillstånd för ett visst yrkesfiske med fasta redskap i området norr latitud 62 55 N efter främst sik och strömming fram till som senast den 31 maj. Antalet redskap bör därför tillsvidare begränsas till två fasta redskap

och endast redskap som är undantagna från landningsskyldigheten för lax ska vara tillåtna. Länsstyrelsen bör vid tillståndsgivningen beakta den dödlighet som uppstår vid frisläppande även av redskap som är undantagna från landningsskyldigheten och av den anledningen vara restriktiva med tillstånd för fasta redskap särskilt i områden där lax från svaga vildlaxbestånd kommer att fångas i redskapen. Länsstyrelsen bör också vid prövning av tillstånd beakta lokaliseringen av de fasta redskapen och beståndssituationen för de fiskarter som kan komma att fångas i redskapen utöver sik och strömming som t.ex. harr och öring.

HaV:s bedömning att det tillståndsgivna fisket bör begränsas till senast den 31 maj grundas på att återvandringen av lax till kustområdet ökar snabbt i slutet av maj. Under juni månad, fram tills dess att laxfisket får starta för yrkesfisket den 17 juni, kan betydande mängder lax fångas i redskapen. Dessa ska då kastas ut och utkasten kan bli så stora att en stor del av utkastkvoten kommer att nyttjas, vilket i sin tur kan betyda att HaV behöver begränsa fisket med fasta redskap under slutet av juli och augusti. Fisket efter sik under sensommaren är av särskilt stort värde för yrkesfisket eftersom fångsterna är betydande, och sikrommen betingar ett betydande försäljningsvärde. HaV bedömer att sikfisket med fasta redskap under sensommaren är av ett betydligt högre värde än möjligheten till fiske efter sik under våren.

Bilaga 5 §, FIFS 2004:36

Fredningsområden

<i>Nuvarande lydelse:</i>		
Sundsvalls kommun		
Ljungan	<i>Fiske med drivnät, drivlinor, förankrade linor och förankrade flytgarn är förbjudet.</i>	<i>Dels en linje från Löruddens fyr till Gubbens fyr och vidare till Skatudden, dels Alnöbron</i>
	<i>Fiske med drivlinor, förankrade linor och förankrade flytgarn är förbjudet.</i>	
	Fiske efter lax och öring är förbjudet under hela året, dock får fångst ske av sådan lax och öring som är märkt genom att fettfenan är bortklippt.	
<i>Restriktionsgräns 1</i>	<i>Fiske med fast redskap som i någon del är högre än 1,5 meter är förbjudet.</i>	<i>Dels en linje från Raholmens ostspets till värmekraftverket i Tegelviken (söder om Alnön), dels Alnöbron</i>

<i>Restriktionsgräns 2</i>	<i>Fiske med nät och not är förbjudet från torsdag kl. 18.00 till söndag kl. 18.00 Fiske med nät och not är förbjudet fr.o.m. den 15 juni t.o.m. den 15 augusti</i>	<i>En linje på ett avstånd av 500 m från mittpunkten mellan de två yttersta mynningsuddarna.</i>
<i>Gräns vid Selångersån</i>	<i>Allt fiske är förbjudet fr.o.m. den 15 augusti t.o.m. den 31 oktober. Länsstyrelsen får efter ansökan medge den som bedriver fiske med stöd av fiskelicens tillstånd att utan hinder av förbuden 1. Fiska med fast redskap utanför restriktionsgräns 1, dock efter lax och öring endast fr.o.m. den 11 juni t.o.m. den 30 september, 2. Fiska med nät efter sik. Länsstyrelsen får besluta om närmare villkor för tillstånd</i>	<i>En linje på ett avstånd av 500 m från mittpunkten mellan de två yttersta mynningsuddarna.</i>

Föreslagen lydelse:

Sundsvalls kommun

<i>Ljungan och Selångersån</i>	<i>Allt fiske är förbjudet med undantag för fiske med handredskap. Fiske efter lax och öring är förbjudet under hela året, dock får fångst ske av sådan öring som är märkt genom att fettfenan är bortklippt.</i>	<i>Vattenområdet innanför räta linjer mellan punkterna 1 till 2, 3 till 5 och 6 till 7.</i>																																
		<table border="1"> <thead> <tr> <th>Pkt</th> <th>Lat N</th> <th>Long O</th> <th>Anmärkning</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>62 25,962</td> <td>62 25,962</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>62 25,985</td> <td>62 25,985</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>62 22,620</td> <td>62 22,620</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>62 21,012</td> <td>62 21,012</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>62 14,170</td> <td>62 14,170</td> <td></td> </tr> <tr> <td>6.</td> <td>62 18,812</td> <td>62 18,812</td> <td>Sötvattensgräns</td> </tr> <tr> <td>7-</td> <td>62 18,819</td> <td>62 18,819</td> <td>Sötvattensgräns</td> </tr> </tbody> </table>	Pkt	Lat N	Long O	Anmärkning	1.	62 25,962	62 25,962		2.	62 25,985	62 25,985		3.	62 22,620	62 22,620		4.	62 21,012	62 21,012		5.	62 14,170	62 14,170		6.	62 18,812	62 18,812	Sötvattensgräns	7-	62 18,819	62 18,819	Sötvattensgräns
Pkt	Lat N	Long O	Anmärkning																															
1.	62 25,962	62 25,962																																
2.	62 25,985	62 25,985																																
3.	62 22,620	62 22,620																																
4.	62 21,012	62 21,012																																
5.	62 14,170	62 14,170																																
6.	62 18,812	62 18,812	Sötvattensgräns																															
7-	62 18,819	62 18,819	Sötvattensgräns																															

Motivering

Laxbeståndet i Ljungan har varit ett svagt bestånd under många år. Under senare år har laxbeståndet drabbats hårt av hälsoproblem med hög dödlighet på vuxen lax innan leken. Under 2018 och 2019 var tätheten av laxungar mycket låg och vid ett av åren fångades endast ett fåtal laxungar vid provfisken med elektrisk ström. Data från 2020 och 2021 visar visserligen att rekryteringen av lax i älven har ökat något jämfört med bottenåren 2018 och 2019, men

tätheterna av årsungar ligger fortfarande långt under tidigare nivåer. Sedan 2019 har all fångst av lax varit förbjuden i älven samt allt nätfisket varit förbjudet med hänsyn till fiskeridödlighet vid frisläppande av lax. Återvandringen av vuxen lax för lek bedöms under 2022 och de närmaste åren bli mycket begränsad mot bakgrund av att dessa laxgenerationer härrör från den tidsperiod då mängden laxungar i älven varit mycket låg. HaV anser därför att fisket i Ljungans fredningsområde bör begränsas kraftigt för att skydda de få laxar som beräknas återvandra till Ljungan under 2022 och de närmaste åren. Eftersom de redskap som används för laxfiske medför en inte obetydlig dödlighet vid frisläppande av lax och Ljungans laxbestånd behöver ett starkt skydd, gör HaV bedömningen att fiske med sådana redskap inte kan tillåtas i Ljungans fredningsområde. Nuvarande restriktionsområden kan därmed tas bort.

I inre delen av Ljungans fredningsområde mynnar Selångersån. HaV föreslår att bestämmelserna för fredningsområdet vid Selångersåns mynning integreras med Ljungans fredningsområde till ett fredningsområde. Beståndssituationen för lax kommer att följas och när beståndet återuppbyggt kommer det att göras en gemensam översyn av bestämmelserna för fisket i Ljungan och i Ljungans fredningsområde.

Bilagor:

1. Sändlista
2. Konsekvensutredning